

## EGYED PÉTER-EMLÉKEZET

Kultúrák és Közösségek egyik kétségtelen kölcsönhatása a kérdések és válaszlehetőségek univerzalizálásának esélye, nem különben a történeti és megértéstudományi perspektívák közös ápolása. Egyed Péter ez a típus volt, egyetemi személyiség Kolozsvárott, és az erdélyi bölcséleti tudásvilág, közgondolkodás egyik meghatározó képviselője. Pályája kezdetén temesvári líceumi tanár (1978–1980), majd a Kriterion Könyvkiadó szerkesztője (1980–1990), ezt követően 1990–2003-ig a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem adjunktusa, majd docense, ezután egyetemi professzora, doktori témavezetője. Kutatási területeként a szabadságfilozófiák, emberi jogok filozófiái, magyar filozófiatörténet kérdésköréit jelölte meg, de oktatott ókori, középkor- és újkori filozófiatörténetet, patrisztikát, kantianizmust, transzcendentális fenomenológiát, posztmodernizmust, analitikus filozófiaelméletet, interkulturális kommunikációt, kreatív írást, komparatív szövegértelmezési stratégiák jelenkori filozófiai témakörét; egyetemi doktori tézise a politikai filozófia témakörében készült *A liberalizmus eszméinek fejlődése és rendszere filozófiai szempontból* címen. Sokak számára ez már a követhetelenség maga, ráadásul mindezt öt nyelven, számos külföldi oktatási tapasztalattal és a legkülönbözőbb társtudományi területekkel harmonizálva. Foglalkozott az erdélyi protestáns filozófia-oktatással, a kommunikáció participatív elméletével, az érték és történelem viszonyával, a közösségi jogok pozitív fogalmaival, filozófia és agy kutatás viszonyával, szerkesztőségi tagja volt a *Korunknak*, a *Kellék* és a *Többlet* című filozófiai folyóiratoknak, publicisztikai munkássága is sok tucatnyi tételre rúg. Nyolc önálló kötete jelent meg, több irodalmi díjat is kapott, irodalomkritikai, költői, írói tevékenységet is folytatott.<sup>1</sup>

Kellhet-e még „valami”, amiről nem történt említés...? No igen, ez így túl is beszélve... De nem szólhattunk, s már nem is igen lesz mód ehelyütt..., arról, amit valójában mondott, közölt, adott, kommunikált...! Erre már kevésbé lenne érdemes vállalkozni. Filozófus volt, nem „sarkigazságokkal”,

1 Munkáinak java része az Erdélyi Magyar Adatbank oldaláról letölthető: <http://egyed.adatbank.transindex.ro/index.php?k=75>

hanem megfontolni valókkal. Értelmes, emberléptékű közlésekkel, eszélyes kérdésekkel, megértési reményekkel. Szóljon inkább most Ő, habár kétséges, mennyiben is tükröz egyetlen bekezdés valakit, aki oldalanként háromszor kell önmaga, az egyetemesség, a szaktudomány releváns kérdései, a tárgyterület konvencionális és friss szakirodalma körül megforduljon... Csak egy szövegfolt, ami itt áll – s kevésbé valószínű, hogy nagyobb szövegfoltok tudunk lenni ugyanabban a világban, melyben léteztünk...

### A vélemények autonómiája

„Aligha létezik a modernitásban kétségbevonhatatlanabb eszme a gondolat- és véleményszabadságnál, hogy tehát minden szabadon cselekvő embernek joga van a saját gondolataihoz és a saját véleményéhez, valamint ezt kellő súllyal képviselheti mindenfajta közvélekedésben, fórumon és médiában. Mégis, aligha van valami, amit erőteljesebben szankcionálnának, mint az eltérő gondolatot és az eltérő véleményt, továbbá – nyilvánvalóan – azt a jogot, hogy az ember valami ilyeshez eljusson, azt kimondja és fenntartsa. Ha tehát egyfelől el is ismerik a sokféleséghez, sokszínűséghez, sokoldalúsághoz való *jogot* mint az egyéni lét és élet nyilvánvaló alapját – mert hiszen ki is merné ezt manapság kétségbevonni, annak kockázata nélkül, hogy elmebetegnek tartanák –, másfelől mindent elkövetnek azért, hogy ezt a jogot gátolják vagy visszavonják. A felszínen pluralista és diverzitás volna, a mélyben pedig a monolitikus-ság, az unicitás mint a személyiség atavisztikus és barbár törekvése, hogy az ő magántulajdonaként megnyilvánított igazságát uralomra juttassa. Császárok, Prédikátorok és Bírók mozognak a közben, a Művészetek és Tudományok Örökre Felkent Papjai, Véleményükben Meg Nem Ingatható Akadémikusok, amelyek a tekintély minden eszközével képesek védeni egy, akár a századok porából előszivárogtatott gondolatot is, és egy, a határ átlépésével kapcsolatos kísérletet – legyen az mégoly halvány és parány – azonnal megpróbálnak visszazúzni a sötétségbe, melyből vétetett”.<sup>2</sup>

2 Egyed Péter: *A jelenlétről*. KOMP-PRESS – Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár. Ariadné könyvek, 1997, 38. old.

Halvány és parány... a sötétségből a sötétségbe..., a vélemény- és gondolatszabadság eszméjével... Momentán még csupán a szabadelvűség, az állam és az erőszak mint értelem kísértései, a nemzeti elkötelezettség, a teremtés biztonsága, a „meggondolt véges”-en át, a műtől a cselekvésig vezető utak közötti kóborlás szemtanúi lehetünk, értelmezői még nem egészen. De ez is elkövetkezik – talán. A jelen-létről viszont nemcsak a jelenlét gondoskodik, hanem a mű, az ember-élmény, s az út a szubjektivitás-kritika, a barátság-beszély és az emberiség szentségének megértésmódjai felé megtett kísérletek alakjában. Talán, ha félre nem értettem/ismerem, ilyen volt Egyed Péter.

-lya.